

Tilburg University

Politieke symboliek van windvanen

Frissen, P.H.A.

Published in:
Binnenlands bestuur

Publication date:
2011

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Frissen, P. H. A. (2011). Politieke symboliek van windvanen. *Binnenlands bestuur*, 2011(november), 19.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

POLITIEKE SYMBOLIEK VAN WINDVANEN

In ons vakgebied zijn de feiten - voor een wetenschapper de bouwstenen van de waarheid - altijd gekker dan we ze verzonnen kunnen krijgen.

Dat is ons comparatieve voordeel ten opzichte van andere sociale wetenschappen als economie en psychologie.

Dat scheelt immers een hoop methodisch gemanipuleer en houdt enkele morele dilemma's buiten de deur. Daarom ook ben ik zo verzot op de kleine verhalen in de wereld van het openbaar bestuur, waarvan dit blad een ware 'Fundgrube' is. Met Duitse termen haal je weliswaar geen A-journal, maar het gebruik ervan staat daarentegen weer machtig erudiet. Dat velen die taal niet meer machtig zijn is natuurlijk jammer. Troostrijk in paradoxale zin is een lied van Gé Reijnders over de teloorgang van het Gregoriaans waarmee de leegloop van de Moederkerk een aanvang nam, toen de gelovigen de in Oosterhuis' therapeutentaal gestelde teksten konden verstaan. In de vorige aflevering van dit blad stond nieuws uit Moerdijk. Deze gemeente heeft mijn bijzondere aandacht vanwege de grote ramp die zich daar dit jaar heeft voltrokken. Dat heeft overigens niets te maken met rampen als zodanig. Hoewel je daar minister mee kunt worden heb ik weinig last van de in bestuurskundig Nederland welig tierende rampenfixatie, die deel uitmaakt van een cultuur van schuld en boete, waarin de wereld een tranendal is, hetgeen steevast veel argumenten voor overheidsingrijpen oplevert.

De Moerdijk-ramp laat ons veel zien over het bestuur. Er was natuurlijk het fascinerende beeld van de burgemeester die tegen een achtergrond van zwarte en oranje luchten, met gifgroen gekleurd water aan zijn voeten, de bevolking geruststelde, net zoals Saddam Hoesseins minister van informatie Bagdad bomvrij verklaarde tegen een achtergrond van hevige explosies. Wat mij onmiddellijk interesseerde was hoe de Veiligheidsregio het zou doen. De 'Werdegang' (alweer Duits) van dit fenomeen werd in één klap inzichtelijk. In de jaren ervoor had ik nooit goed begrepen waarom we voor een verschijnsel dat toch relatief beperkt in frequentie is, zo'n zware bestuurlijke structuur in het leven roepen. Geraadpleegde deskundigen kwamen bij herhaald navragen nooit boven de 10 à 15 rampen uit, en dan namen ze het begrip ramp altijd ruim.

Maar goed. Regio-indelingen, schaal in het algemeen, zijn voor bestuurders wat Gods woord voor een ouderling is: bron van veel twist en tegelijk uitweg uit werelds getob.

Vandaar dat we na jaren bestuurlijke strijd 25 van deze regio's hebben. Dat leek natuurlijk mooi bij politieregio's aan te sluiten, maar ach, daar heeft, net als in de magistratuur, voortschrijdend inzicht weer nieuwe kabbalistiek opgeleverd. Moerdijk zou dus meteen een stevige test opleveren voor de heilzame robuustheid van de Veiligheidsregio. Helaas. De ramp hield zich niet aan de nieuwe regio-indeling. Dat is natuurlijk knap slordig van zo'n ramp, maar dat schijnt een belangrijk kenmerk van rampen te zijn: slordigheid. Zo veel heb ik van de rampenliteratuur wel geleerd.

Precies dat - leren van rampen - hebben ze in Moerdijk ook gedaan. Op het industrieterrein geldt sinds kort een nieuwe veiligheidsmaatregel. Bij een ramp moet de burger 'tegen de wind in' vluchten. Of het nu om vuur of om een gifwolk gaat, de klassieke Hollandse pose van 'kop in de wind' is dan het verstandigst. Probleem is echter dat de moderne burger niet meer van de bevochtigde vinger

De ramp in Moerdijk laat ons veel zien over het bestuur

op de hoogte is. Daarom is het hem, zeker 's nachts, een raadsel uit welke hoek de wind waait. Dat is weliswaar cultuursociologisch in overeenstemming met zijn gemiddelde gemoedstoestand, maar niet handig als vuur of gifwolk dreigt. Daarop heeft het bestuur iets gevonden. Er zijn zeven windvanen geplaatst. Een even simpele als briljante oplossing.

De nieuwe burgemeester weet dit ook nog te plaatsen in het leerstuk van de eigen verantwoordelijkheid: de burger moet niet op de overheid wachten, maar zelf handelen. Dat de burger als het er echt op aan komt vooral dwars moet zijn door met rechte rug tegen de heersende windrichting in te gaan bevalt mij als politieke symboliek wel. Dat er maar veel burgers op door het bestuur geplaatste windvanen mogen letten en er tegen in bewegen.

Paul Frissen is decaan en bestuursvoorzitter van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, hoogleraar bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg en lid van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.